

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

НАУКОВИЙ ВІСНИК
УЖГОРОДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ISSN 2524-0609

Серія

ПЕДАГОГІКА

СОЦІАЛЬНА РОБОТА

Збірник наукових праць

Випуск 1(46)
Частина I, Частина II

Ужгород – 2020

Науковий вісник Ужгородського університету.

Серія: «Педагогіка. Соціальна робота».

Випуск 1 (46) ' 2020

– науково-практичний журнал у галузі педагогіки, в якому висвітлюються актуальні питання методології та історії педагогіки, теорії і практики навчання, теорії і практики виховання, теорії і методики професійної освіти, соціальної педагогіки, соціальної роботи, сучасних педагогічних технологій та інших галузей педагогічної науки.

Редакційна колегія

Головний редактор: Кузьма Ірина – кандидат педагогічних наук, Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти; Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (Україна)

Заступник головного редактора: Козубовська Ірина – доктор педагогічних наук, професор, Ужгородський національний університет (Україна)

Відповідальна за випуск: Бартош Олена – кандидат педагогічних наук, доцент, Ужгородський національний університет (Україна)

Члени редколегії:

Воротникова Ірина – кандидат педагогічних наук, доцент, Київський університет імені Бориса Грінченка (Україна)

Голоніч Ян – доктор філософії у галузі соціальної роботи, Університет Коменського в Братиславі (Словацька Республіка)

Данко Дана – кандидат педагогічних наук, доцент, Ужгородський національний університет (Україна)

Канюк Олександра – кандидат педагогічних наук, доцент, Ужгородський національний університет (Україна)

Микитенко Наталія – доктор педагогічних наук, професор, Львівський національний університет імені Івана Франка (Україна)

Олексюк Наталія – доктор педагогічних наук, професор, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (Україна)

Оросова Рената – доктор філософії у галузі педагогіки, Кошицький університет імені Павла Йозефа Шафарика (Словацька Республіка)

Попович Анна – кандидат соціологічних наук, доцент, Ужгородський національний університет (Україна)

Розлуцька Галина – доктор педагогічних наук, доцент, Ужгородський національний університет (Україна)

Сміла Йоанна – доктор філософії у галузі педагогіки, доцент, Університет імені Яна Кочановського в м.Кельце (Польща)

Сокол Мар'яна – доктор педагогічних наук, доцент, Тернопільський національний медичний університет імені І.Я.Горбачевського (Україна)

Станчак Ярослав – доктор філософії у галузі соціальної роботи, доцент, Університет Коменського в Братиславі (Словацька Республіка)

Станцієне Далія Марія – доктор гуманітарних наук, професор, Клайпедський університет (Литва)

Ткаченко Павло – кандидат педагогічних наук, доцент, Житомирський національний агроекологічний університет (Україна)

Товканець Ганна – доктор педагогічних наук, професор, Мукачівський державний університет (Україна)

Товканець Оксана – кандидат педагогічних наук, доцент, Ужгородський національний університет (Україна)

Шандор Федір – доктор філософських наук, доцент, Ужгородський національний університет (Україна)

Шемпрух Йоланта – доктор педагогічних наук, професор, Університет імені Яна Кохановського в м.Кельце (Польща)

Шищенко Інна – кандидат педагогічних наук, доцент, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка (Україна)

Рецензенти:

Мешко Галина – доктор педагогічних наук, професор

Остапеч Юрій – доктор політичних наук, професор

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ № 7972 від 9 жовтня 2003 р.

Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців, виготівників, і розповсюджувачів видавничої продукції Серія 3м №32 від 31 травня 2006 р.

Засновник і видавець:

Ужгородський національний університет, Україна, 88000, м.Ужгород, пл.Народна, 3. Видавництво: вул. Капітульна, 18; e-mail: goverla-print@uzhnu.edu.ua

Адреса редакції:

88017, м.Ужгород, вул.Університетська, 14, факультет суспільних наук, кім.218, e-mail: olena.bartosh@uzhnu.edu.ua.

Сайт: <http://www.visnyk-ped.uzhnu.edu.ua>

Збірник наукових праць видається з березня 1998 р., виходить двічі на рік.

На підставі Наказу Міністерства освіти і науки України № 886 від 02.07.2020 р. (додаток 4) збірник включено до Переліку наукових фахових видань України категорії «Б» у галузі педагогічних наук (011 – Освітні, педагогічні науки; 012 – Дошкільна освіта; 013 – Початкова освіта; 014 – Середня освіта (за предметними спеціальностями); 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями); 016 – Спеціальна освіта; 231 – Соціальна робота).

Збірник представлено у наукометричних базах даних, репозитаріях та пошукових системах: Google Scholar (США); Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського (Україна); INDEX Copernicus – ICV 2019: 90.83 (Польща)

Рекомендовано до друку Вченою Радою ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол № 8 від 17 листопада 2020 року

УДК 371; 378; 364

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2020. Випуск 1 (46). Частина I. Частина II. 220 с.

Частина II містить матеріали XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю) «Неперервна освіта: актуальні дискурси» (м.Ужгород 15–16 жовтня 2020 р.)

Організатор: Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти

Співорганізатори:

– Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

– КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

– КЗ «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради

– Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

– Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України

© Ужгородський національний університет, 2020

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE UNIVERSITY
«UZHHOROD NATIONAL UNIVERSITY»

SCIENTIFIC BULLETIN OF
UZHHOROD UNIVERSITY

ISSN 2524-0609

Series

PEDAGOGY

SOCIAL WORK

Collection of Scientific Works

Issue 1 (46)
Part I, Part II

Uzhhorod – 2020

Scientific Bulletin of Uzhhorod University.

Series: «Pedagogy. Social Work».

Issue 1 (46) ' 2020

– is a scientific-practical journal in the field of pedagogy. Its main thematic areas are the current issues of: methodology and history of pedagogy, theory and practice of teaching, theory and practice of education, theory and methodology of professional education, social pedagogy, social work, modern pedagogical technologies and other areas of pedagogical science.

Editorial Board

Editor-in-Chief: Kuzma Iryna – Candidate of Pedagogical Sciences, Ternopil Regional Municipal Institute of Postgraduate Pedagogical Education; Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University (Ukraine)

Deputy of Editor-in-Chief: Kozubovska Iryna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Uzhhorod National University (Ukraine)

Executive Secretary: Bartosh Olena – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Uzhhorod National University (Ukraine)

Members of the Editorial Board:

Vorotnykova Iryna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Borys Grinchenko Kyiv University (Ukraine)

Holonič Ján – Doctor of Philosophy in Social Work, Comenius University in Bratislava (Slovak Republic)

Danko Dana – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Uzhhorod National University (Ukraine)

Kanyuk Oleksandra – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Uzhhorod National University (Ukraine)

Kozubovska Iryna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Uzhhorod National University (Ukraine)

Mykytenko Natalia – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Ivan Franko National University of Lviv (Ukraine)

Oleksiuk Natalia – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University (Ukraine)

Orosová Renáta – Doctor of Philosophy in Pedagogy, Pavol Jozef Šafárik University in Kosice (Slovak Republic)

Popovych Anna – Candidate of Sociological Sciences, Associate Professor, Uzhhorod National University (Ukraine)

Rozlutska Halyna – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Uzhhorod National University (Ukraine)

Smyła Joanna – Doctor of Philosophy in Pedagogy, Associate Professor, Jan Kochanowski University in Kielce (Poland)

Sokol Mariana – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, I.Ya.Horbachevsky Ternopil National Medical University (Ukraine)

Stančiak Jaroslav – Doctor of Philosophy in Social Work, Associate Professor, Comenius University in Bratislava (Slovak Republic)

Stanciene Dalia Marija – Doctor of Humanities, Professor, Klaipeda University (Lithuania)

Tkachenko Pavlo – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Zhytomyr National Agro-Ecological University (Ukraine)

Tovkanets Hanna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Mukachevo State University (Ukraine)

Tovkanets Oksana – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Uzhhorod National University (Ukraine)

Shandor Fedir – Doctor of Philosophical Sciences, Associate Professor, Uzhgorod National University (Ukraine)

Szempruch Jolanta – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Jan Kochanowski University in Kielce (Poland)

Shyshenko Inna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, A.S.Makarenko Sumy State Pedagogical University (Ukraine)

Reviewers:

Meshko Halyna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ostapets Yuriy – Doctor of Political Sciences, Professor

Certificate of the print media state registration Series KV № 7972 dated by October 9, 2003

Certificate of state registration of publishers, manufacturers, and distributors of publishing products Series 3m №32 dated by 31 May 2006

Founder and publisher: Uzhhorod National University, Ukraine, 88000, Uzhhorod, Narodna square, 3. Publishing House Goverla: Kapitulna str., 18; e-mail: goverla-print@uzhnu.edu.ua

Editorial address: 88017, Uzhhorod, Universitetska str., 14, Faculty of Social Sciences, room 218, e-mail: olena.bartosh@uzhnu.edu.ua
Website: <http://www.visnyk-ped.uzhnu.edu.ua>

The journal has been published since March 1998, is published twice a year.

Based on the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 886 of 02.07.2020 (Annex 4) the collection is included in the List of scientific professional publications of Ukraine category «B» in the field of pedagogical sciences (011 – Educational, pedagogical sciences; 012 – Preschool education; 013 – Primary education, 014 – Secondary education (by subject specialties), 015 – Professional education (by specializations), 016 – Special education, 231 – Social work).

The journal is registered in scientometric databases, repositories and search engines: Google Scholar (the USA); National Library of Ukraine named after Vernadsky (Ukraine); INDEX Copernicus – 90.83 (Poland)

Recommended for publication by the Scientific Council of Uzhhorod National University, record № 8 from November 17, 2020

UDC 371; 378; 364

Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: «Pedagogy. Social Work». 2020. Issue 1 (46). Part I. Part II. 220 p.

Part II contains materials of XIVth All-Ukrainian scientific-practical conference (with international participation) «Lifelong Education: contemporary discourse» (Uzhhorod, October 15-16, 2020)

Organiser: Zakarpattia Institute of Postgraduate Pedagogical Education

Co-organisers:

– Ivano-Frankivsk Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education

– Municipal Institution of Higher Education «Odesa Academy of Lifelong Education of Odessa Regional Council»

– Municipal Institution «Zhytomyr Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education» of Zhytomyr Regional Council

– Rivne Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education

– Institute of Information Technologies and Learning Tools of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine

ЗМІСТ ЧАСТИНА I

Бигар Ганна, Піц Ірина, Шевчук Кристина. СФОРМОВАНА ПРОФЕСІЙНА ІДЕНТИЧНІСТЬ – ЗАПОРУКА ВИСОКОГО РІВНЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	9
Болотна Анна. СІМЕЙНЕ НЕБЛАГОПОЛУЧЧЯ ЯК ФАКТОР ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ	13
Бондар Юлія. РОЗВИТОК ТВОРЧИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	18
Вайнагій Тетяна. ПРИНЦИПИ ВІДБОРУ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ГОВОРІННІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ В УМОВАХ ПОЛКУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА	22
Гузинець Олеся. ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ДУХОВНО-РЕЛІГІЙНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	31
Гура Антоніна. ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА ЯК НАПРЯМ ІНФОРМАТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІКТ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	35
Зозуляк-Случик Роксоляна. СУЧАСНІ РЕАЛІЇ СТАНУ СФОРМОВАНОСТІ ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ	39
Іванченко Ольга. ПОТЕНЦІАЛ ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ЗЕМСЬКОЇ ЕМЕРИТУРИ В ХОДІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ	43
Колесник Наталія, Поліщук Олена, Краснова Наталія. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ДИЗАЙНУ	49
Копняк Катерина. СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ	54
Кравченко Тетяна. ОСВІТНІ ПРОПОЗИЦІЇ ЯК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИМОГ РИНКУ ПРАЦІ З ПІДГОТОВКИ МАРКЕТОЛОГІВ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ	59
Кузьма Ірина. РОЗВИТОК МЕДІАОСВІТИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ (1959–2018 РР.)	64
Кучеров Геннадій, Палилюцько Оксана, Гуменюк Інна. СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКИХ «ПРОСВІТ» ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ У 1921-1922 РР.: БЛАГОДІЙНІСТЬ	70
Максимова Олена. ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОЇ ГРУПИ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	77
Михнюк Сергій, Кубіцький Сергій. ПЕДАГОГІЧНА ВЗАЄМОДІЯ В ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА: ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОВІДНИХ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО ПРОБЛЕМИ	81
Нелін Євген. ДІЯЛЬНІСТЬ АВГУСТА АЙХОРНА (1878–1949) ЯК ПРИКЛАД ПОШИРЕННЯ ІДЕЙ ПСИХОАНАЛІТИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ	88
Оксенюк Оксана. СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ПЕНІТЕНЦІАРНІЙ СИСТЕМІ	92
Пасічна Олена. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ПАСИВНИХ ДІСПРИКМЕТНИКІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧАЛЬНОГО ЧИТАННЯ В КУРСІ «УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ІНОЗЕМНА»	96
Повідайчик Михайло. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ УЧИТЕЛЯ МАТЕМАТИКИ: СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА ПОНЯТТЯ	101
Повідайчик Оксана, Попик Мар'яна. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	106

Помирча Світлана. УРОК ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ МОВЛЕННСВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ.....	111
Попадич Олена. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	116
Розман Ірина. СТАНОВЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ БІБЛІОГРАФІЇ ТА БІОБІБЛІОГРАФІЇ В УКРАЇНІ	120
Теличко Тетяна. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ПІДХОДУ	124
Товканець Оксана, Матейко Ольга. НАПРЯМИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	128
Федорова Марія. ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ДІТЕЙ В АСПЕКТІ СТАНОВЛЕННЯ МІЖСОБИСТІСНИХ ВЗАЄМИН	133
Чайковська Ганна. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	138
Шепелева Наталія. СВІТОВИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У ДОЗВІЛЛЄВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	143
Янкович Олександра, Гичка Віта. ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: РЕАЛЬНІСТЬ ЧИ ВИМИСЕЛ УЧЕНИХ?	148

ЧАСТИНА II

Грабовська Тетяна, Грабовський Олександр. ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ ЗАКАРПАТТЯ.....	154
Дем'янчук Олена, Адамович Ірина. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	160
Качур Борис, Качур Мирослава. ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ПОЛКУЛЬТУРНОГО РЕГІОНУ	164
Кожем'якіна Ірина. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ	169
Кравчина Оксана. ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ (ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД) ...	174
Орос Віктор, Петечук Василь. ВИКОРИСТАННЯ ТРИАЛОГІЧНОГО НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІВ	180
Палько Тетяна. ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПЕДАГОГА В УМОВАХ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ.....	185
Петрасова Аліца, Химинець Анна. КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ТА ШКОЛА ХХІ СТОЛІТТЯ.....	191
Романовська Людмила, Василенко Олена. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ЖІНОК, ЯКІ СТАЛИ ЖЕРТВАМИ НАСИЛЬСТВА В СІМ'І.....	197
Смагіна Таїса, Шуневич Оксана. ПАРАМЕТРИ ТА ІНДИКАТОРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	201
Шостачук Тетяна. ЖИТТЯ І ТВОРЧИСТЬ БОГДАНА НАВРОЧИНЬСЬКОГО – ОДНОГО З ФУНДАТОРІВ ПОЛЬСЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ КУЛЬТУРИ.....	207
Югас Еріка, Бордаш Іштван. ОСНОВНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСВІТНЬОЇ КУЛЬТУРИ УГОРЩИНИ	212

CONTENTS

PART I

Byhar Hanna, Pits Iryna, Shevchuk Khrystyna. FORMED PROFESSIONAL IDENTITY AS A GUARANTEE OF A HIGH LEVEL OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS PEDAGOGICAL CULTURE.....	9
Bolotna Anna. FAMILY DISADVANTAGE AS A FACTOR OF JUVENILE CRIME.....	13
Bondar Yuliya. DEVELOPMENT OF CREATIVE SKILLS OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS BY MEANS OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES.....	18
Vainagii Tetiana. PRINCIPLES OF SELECTION AND ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL MATERIAL FOR THE FORMATION OF ENGLISH PROFESSIONALLY ORIENTED COMPETENCE IN SPEECH OF FUTURE DOCTORS IN POLYCULTURAL ENVIRONMENT	22
Huzynets Olesya. TOLERANCE AS A CONSEQUENCE OF SPIRITUAL AND RELIGIOUS EDUCATION OF STUDENT YOUTH.....	31
Gura Antonina. DISTANCE EDUCATION AS A DIRECTION OF INFORMATIC TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF NATURAL SPECIALTIES TO THE APPLICATION OF ICT IN THE PROFESSIONAL ACTIVITY	35
Zozulyak-Sluchyk Roksoliana. MODERN REALITIES OF THE STATE OF FORMATION OF PROFESSIONAL AND ETHICAL COMPETENCE OF FUTURE SOCIAL SPHERE SPECIALISTS	39
Ivanchenko Olha. THE POTENTIAL OF USING THE EXPERIENCE OF ZEMSTVO SUPERANNUATION DURING THE IMPLEMENTATION OF PENSION REFORM IN UKRAINE	43
Kolesnyk Nataliia, Polishchuk Olena, Krasnova Nataliia. PROFESSIONAL TRAINING OF HIGHER EDUCATION APPLICANTS BY MEANS OF DESIGN	49
Kopniak Kateryna. STRUCTURAL AND FUNCTIONAL MODEL OF FORMATION OF MANAGERIAL COMPETENCE OF FUTURE ECONOMISTS IN THE PROFESSIONAL TRAINING PROCESS	54
Kravchenko Tetiana. EDUCATION PROPOSALS AS SUPPORTING THE LABOR MARKET REQUIREMENTS IN THE UK.....	59
Kuzma Iryna. THE DEVELOPMENT OF MEDIA EDUCATION OF PRESCHOOL AND PRIMARY SCHOOL AGE CHILDREN (1959–2018).....	64
Kucherov Gennadiy, Palelulko Oksana, Humeniuk Inna. SOCIAL ASPECTS OF THE ACTIVITY OF RURAL «PROSVITS» OF RIGHT BANK UKRAINE IN 1921-1922: CHARITY.....	70
Maksimova Olena. FORMATION OF ECOLOGICAL COMPETENCE IN PRESCHOOL CHILDREN	77
Mykhniuk Serhii, Kubitskyi Serhii. PEDAGOGICAL INTERACTION IN SOCIAL WORKER'S PROFESSIONAL ACTIVITIES: SPECIFICATIONS OF ADVANCED SCIENTIFIC APPROACHES.....	81
Nelin Ievgen. AUGUST AICHHORN'S ACTIVITY (1878–1949) AS AN EXAMPLE OF THE DISSEMINATION OF IDEAS OF PSYCHOANALYTIC PEDAGOGY	88
Oksenyuk Oksana. THE COMPONENTS OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF SOCIAL WORKERS IN THE PENITENTIARY SYSTEM.....	92
Pasichna Olena. METHODOLOGICAL ASPECTS OF STUDYING PASSIVE PARTICIPLES (PAST PARTICIPLES) WHILE READING FOR DETAIL IN THE COURSE «UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE»	96
Povidaichyk Mykhailo. COMPETITIVENESS OF THE TEACHER OF MATHEMATICS: THE ESSENCE AND STRUCTURE OF THE CONCEPT	101
Povidaychik Oksana, Popyk Mariana. METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN THE HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS IN A HIGH SCHOOL	106
Pomyrcha Svitlana. LESSON OF GENDER EQUALITY AS A MEANS OF IMPROVING STUDENTS 'SPEECH ACTIVITY....	111

Popadych Olena. CONCEPTUAL FUNDAMENTALS OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS' LEGAL COMPETENCE FORMATION	116
Rozman Iryna. FORMATION OF PEDAGOGICAL BIBLIOGRAPHY AND BIOBIBLIOGRAPHY IN UKRAINE	120
Telychko Tetyana. PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE EDUCATORS OF PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS ON THE BASIS OF INTERDISCIPLINARY APPROACH.....	124
Tovkanets Oksana, Mateiko Olga. TRENDS OF INFORMATIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN INSTITUTIONS OF GENERAL SECONDARY EDUCATION	128
Fedorova Mariia. FEATURES OF EMOTIONAL DEVELOPMENT OF MODERN CHILDREN IN THE ASPECT OF INTERPERSONAL RELATIONSHIP FORMATION	133
Chaikovska Anna. PROFESSIONAL EDUCATION OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS ON THE BASIS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT	138
Shepelieva Nataliia. WORLD EXPERIENCE OF FORMATION OF SOCIAL ACTIVITY OF STUDENT YOUTH IN LEISURE ACTIVITY	143
Yankovych Oleksandra, Hychka Vita. PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES AT A PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTION: REALITY OR FICTION BY SCIENTISTS?.....	148

PART II

Grabovska Tetiana, Grabovskyy Oleksandr. PECULIARITIES OF DISTANCE LEARNING IN POSTGRADUATE PEDAGOGICAL EDUCATION OF ZAKARPATTIA	154
Demyanchuk Olena, Adamovych Iryna. THEORETICAL BASIS OF USING INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS	160
Kachur Borys, Kachur Myroslava. PROFESSIONAL ACTIVITY OF EDUCATIONAL MANAGERS IN CONDITIONS OF MULTICULTURAL REGION	164
Kozhemyakina Irina. INNOVATIVE TECHNOLOGIES AS A TOOL OF TEACHER PROFESSIONAL DEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF POSTGRADUATE EDUCATION.....	169
Kravchyna Oksana. USING A COMPUTER ORIENTED ENVIRONMENT IN SCHOOLS TO DEVELOP STUDENTS' ENTREPRENEURIAL COMPETENCE (EUROPEAN EXPERIENCE).....	174
Oros Viktor, Petechuk Vasyl. USE OF TRIALOGICAL EDUCATION IN THE SYSTEM OF POSTGRADUATE EDUCATION OF TEACHERS	180
Palko Tetiana. INFORMATION PSYCHOLOGICAL SUPPORT OF A TEACHER IN THE CONDITIONS OF CONTINUOUS EDUCATION	185
Petrasova Alica, Khymynets Anna. CRITICAL THINKING AND THE SCHOOL OF THE XXI CENTURY	191
Romanovska Liudmila, Vasylenko Olena, SOCIAL-PSYCHOLOGICAL STATE OF WOMEN BEING VICTIMS OF DOMESTIC VIOLENCE	197
Smagina Taisa, Shunevych Oksana. PARAMETERS AND INDICATORS OF IMPLEMENTATION OF THE PRINCIPLES OF PEDAGOGY PARTNERSHIP IN THE EDUCATIONAL PROCESS	201
Shostachuk Tetiana. THE LIFE AND THE WORK OF BOGDAN NAWROCZYŃSKI WHO WAS ONE OF THE FOUNDERS OF POLISH PEDAGOGY OF THE CULTURE	207
Juhász Erika, Bordás István. THE MAIN CHARACTERISTICS OF CULTURAL EDUCATION IN HUNGARY	212

Чайковська Ганна Богданівна

кандидат біологічних наук, доцент

кафедра педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В.Гнатюка
м. Тернопіль, Україна
chaicovska_anna@ukr.net

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-4614-3843>

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Анотація. У статті окреслено актуальні питання вдосконалення змісту професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи на засадах сталого розвитку. Мета цього дослідження полягає в окресленні шляхів імплементації ідей сталого розвитку в освітній процес закладів вищої освіти (ЗВО) загалом, у підготовці студентів спеціальності «Початкова освіта» зокрема. Основу наукової розвідки склали теоретичні методи: аналіз психолого-педагогічної, методичної та спеціальної літератури, інформаційних джерел із порушеного питання; узагальнення, зіставлення, осмислення відомостей про умови підготовки майбутніх учителів початкової школи на засадах сталого розвитку. У результаті проведеного дослідження встановлено організаційно-педагогічні умови професійної підготовки здобувачів вищої освіти на засадах сталого розвитку: єдність формальної, неформальної та інформальної освіти; міжпредметний характер освіти для сталого розвитку (ОСР), використання інтерактивних технологій та принципів емпайермент-педагогіки в підготовці майбутніх учителів початкової школи.

Ключові слова: професійна підготовка; сталий розвиток; освіта для сталого розвитку; майбутні вчителі початкової школи; заклад вищої освіти.

Вступ. Пріоритетність освіти для сталого розвитку та перетворення її ідей в систему цінностей задля збереження життя на Землі є помітною тенденцією в життєдіяльності світової спільноти сьогодні, оскільки саме освітня система передбачає формування особистості, спроможної жити в гармонії з навколишнім світом та знаходити реальні шляхи виходу з глобальних кризових ситуацій (екологічних, економічних, соціальних, політичних та ін.). З огляду на це, концепція сталого розвитку поступово перетворюється на домінуючу ідеологію розвитку цивілізації, спрямовану на осягнення гармонійний розвиток особистості – її сталий розвиток.

Водночас слід зауважити, що на державному рівні в Україні освіта для сталого розвитку досі не набула концептуального характеру, не сформувалася як самостійний напрям. На жаль, й надалі отожднюється з екологічною освітою, без акцентування на соціальному та економічному аспектах концепції сталого розвитку. Крім цього, відсутня державна стратегія освіти для сталого розвитку, повільними темпами, без трансформації самої системи освіти здійснюється реформування її галузі в ЗВО на засадах сталого розвитку.

Останнім часом спостерігається включення основних принципів і цілей сталого розвитку в національні та галузеві стандарти освіти, освітні програми, з огляду на рекомендації нормативних документів «Порядок денний на 21 століття» і «Глобальна програма дій з освіти для сталого розвитку». Зокрема, це стосується освітніх програм підготовки майбутніх учителів початкової школи, які містять загальну компетентність, що передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності розуміти необхідність переходу до сталого розвитку суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сталій розвиток та освіта для сталого розвитку стали предметом досліджень багатьох науковців. Учені наголошують на конструктивності освітніх ідей сталого розвитку, важливості їхньої адаптації у вітчизняну практику та актуальності порушених питань для сучасного освітнього простору. Зокрема, перспективність ідей сталого розвитку для сучасної освіти

вивчали В.Боголюбов, Ю.Бойчук, О.Висоцька, Н.Гавриш, Т.Гардашук, В.Карамушка, І.Карпань, Л.Мельник, О.Пометун, Н.Пустовіт, Н.Рідей та ін. Підготовкою учителів до викладання питань сталого розвитку займаються І.Баранова, І.Бондарук, Г.Жирська, І.Осадченко, І.Січко, А.Степанюк та ін. Проблеми професійної підготовки до реалізації освіти для сталого розвитку в початковій школі присвячено наукові дослідження І. Андрусенко, О.Башкір, М.Гриньової, А.Крамаренко, С.Масіч, О.Онопrienko, Л.Рибалко, Н.Ткачової.

Метою статті є дослідження теоретичних аспектів та обґрунтування організаційно-педагогічних умов професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи в ЗВО на засадах сталого розвитку та доведення їхньої актуальності та важливості для сучасного освітнього простору.

Методи дослідження. З метою здійснення аналізу порушеного питання було використано теоретичні методи: аналіз, синтез, систематизація, узагальнення, зіставлення положень психолого-педагогічної, методичної та спеціальної літератури, інформаційних джерел із проблеми дослідження, а також осмислення відомостей щодо необхідності та важливості забезпечення організаційно-педагогічних умов професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи на засадах сталого розвитку, отриманих даних за допомогою інших методів.

Виклад основного матеріалу. Педагогіка освіти для сталого розвитку висуває нові вимоги до компетентностей вчителя. Відповідальність педагога у формуванні екологічно, економічно, соціально доцільної поведінки учнів в умовах впровадження освіти для сталого розвитку є незаперечною. Без сумніву, актуалізується потреба в педагогах, підготовлених до реалізації завдань освіти для сталого розвитку.

Закон України «Про освіту» 2017 року декларує тісний зв'язок сталого розвитку українського суспільства від рівня освіти. Зокрема, у статті 6 Закону домінуючою компетентністю здобувачів загальної середньої освіти є екологічна, а принципами освітньої діяльності є формування екологічної культури і дбайливого ставлення до довкілля. Названі поло-

ження відображено в Концепції Нової української школи, яка є ідейно близькою до світової концепції освіти для сталого розвитку. Водночас, варто зауважити, що у названій концепції застосовано термінологію, яка стосується загальної середньої освіти. Учені підкреслюють спільність методів та загальних підходів до освітнього процесу, а саме: використання активних методів навчання, педагогіка партнерства, виховання на загальнолюдських морально-етичних та соціально-політичних цінностях, розвиток трансверсальних умінь і навичок, критичного мислення, активної громадянської позиції, створення нового навчального середовища, забезпечення високої якості освіти тощо [4].

У сучасній початковій школі впроваджено інтегрований курс «Я досліджую світ», що містить як природничо-наукову, так і соціально-громадянську складові, і дає змогу широко впроваджувати елементи природничої, економічної, інженерної, технологічної освіти в повсякденне життя молодших школярів. На думку вчених, така інтеграція відображає ідеї та принципи сталого розвитку, грамотно поєднує його ключові компоненти [9].

З огляду на це, назріла потреба в підготовці вчителя початкової школи, здатного зреалізувати завдання освіти сталого розвитку в своїй професійній діяльності.

Кваліфікована підготовка майбутніх учителів початкової школи на засадах сталого розвитку, на нашу думку, полягає в розвитку у них усвідомлення концепції сталого розвитку, формування готовності здійснювати свою майбутню педагогічну діяльність на засадах сталого розвитку, реалізувати головні функції освіти для сталого розвитку. Крім цього, така освіта, з одного боку, передбачає ознайомлення студентів із теоретичними засадами означеного феномена через прийняття цінностей сталого розвитку як особистісних якостей, а з іншого – визначає професійну готовність втілення ідеї сталого розвитку в практику роботи сучасної початкової школи.

На думку вчених, формування професійності майбутніх учителів початкової школи на засадах сталого розвитку є складним, багатовекторним процесом, що охоплює організаційно-навчальний, пропедевтично-професійний, соціально-активний напрями цілеспрямованої освітньої роботи [7].

І. Січко зазначає, що підготовка майбутніх учителів початкової школи до реалізації стратегії сталого розвитку має здійснюватися у ЗВО через увесь спектр видів діяльності (навчальну, виховну, практичну, дослідницьку, самоосвітню, волонтерську) й бути спрямованою на усвідомлення майбутніми педагогами домінуючих стратегічних орієнтирів розвитку сучасної цивілізації, сталого розвитку; розуміння власної місії, а також ролі особистості й соціальних груп у досягненні сталого розвитку; набуття системи знань, оволодіння прийомами, методами й технологіями, стратегіями діяльності зі стимулювання до сталого розвитку особистості; переведення вчителя на рівень сталого розвитку, формування в нього здатності до сталого саморозвитку [11].

Вчені наголошують на тому, що вища педагогічна освіта повинна сформувати в майбутніх учителів світогляд, що базується на таких цінностях сталого розвитку, як вітальні (подолання бідності, зупинення голоду, збереження здоров'я, збереження екосистем), світоглядні (соціокультурні (якісна освіта), соціально-економічні (зайнятість населення, упровадження інновацій та розвиток інфраструктури, розвиток міст, відповідальність в економічній діяльності), політичні (запобігання дискримінації, справедливості,

партнерство) [5].

Аналіз науково-методичної літератури та практика роботи в ЗВО дають нам змогу визначити та обґрунтувати організаційно-педагогічні умови професійної підготовки здобувачів вищої освіти на засадах сталого розвитку.

По-перше, вважаємо, що підготовка фахівців початкової школи до майбутньої професійної діяльності буде ефективною за умови створення системи реальних практик освіти для сталого розвитку, які об'єднують формальну, неформальну та інформальну освіту, побудовану на загальному змісті й методології ОСР.

Це підтверджують ключові постулати світової стратегії сталого розвитку в галузі освіти, а саме: освіта для забезпечення сталого розвитку здійснюється протягом усього життя людини та є невід'ємною частиною процесу загальної освіти; не обмежується формальною освітою; варто виховувати свідомих членів суспільства на розумінні взаємозв'язку та взаємозалежності людини й природи, усвідомленні ними необхідності збереження глобальної рівноваги та причетності кожного до проблем навколишнього середовища; забезпечити поширення знань, умінь, навичок для прийняття рішень.

Як зазначають учені, професійна підготовка студентів на засадах сталого розвитку дає змогу формувати в студентів мотивацію й наміри для ефективних дій у напрямі сталого розвитку у своєму повсякденному житті. Простором для таких дій можуть бути індивідуальні зміни своїх повсякденних звичок, групові та колективні проекти, дослідження, навчання інших. Отримані й осмислені результати власних дій відкривають для здобувачів вищої освіти нові аспекти сталого розвитку. Це спонукає їх до самостійного здобуття знань і забезпечує готовність до нових викликів і подальших дій. Побудована таким чином освітня практика сприяє формуванню в здобувачів вищої освіти впевненості у власних силах і можливостях, відповідальності за результати навчання і подальший спосіб життя [9].

Усвідомленню власної поведінки в контексті ідеї сталого розвитку сприяє неформальна та інформальна освіта сучасних студентів. Здобувачі вищої освіти мають змогу проаналізувати власні дії та виокремити ті, що є невід'ємною лінією їхньої особистої поведінки, орієнтованої на сталий розвиток. Основними формами такої освіти є активна волонтерська діяльність, участь в акціях, проектах, семінарах та тренінгах у позааудиторний час.

По-друге, ефективна підготовка майбутніх учителів початкової школи на засадах сталого розвитку в межах формальної освіти повинна мати міждисциплінарний характер, оскільки пов'язана з глобальністю, всебічністю сталого розвитку як феномена.

Ефективність формування професійних знань і умінь у процесі підготовки майбутніх учителів до діяльності в галузі освіти для сталого розвитку учнів, на думку Н.Левчук та А.Степанюк, можна забезпечити умовами педагогічно обґрунтованого відбору й оволодінням теоретичним матеріалом про сталий розвиток суспільства у вивченні суспільних, психолого-педагогічних та фахових дисциплін на основі критеріїв науковості, професійної значущості й методичної доцільності [6].

Водночас учені доводять, що педагогічна діяльність на засадах сталого розвитку можлива як за умови міжпредметної інтеграції, так і шляхом уведення в освітні програми відповідних спецкурсів. Так, групою авторів під керівництвом О. Пометун було розроблено навчально-методичні матеріали для ви-

кладання положень сталого розвитку майбутнім учителям у системі вищої педагогічної освіти: програма спецкурсу «Теорія і методика освіти для сталого розвитку в початковій школі» та методичні рекомендації щодо його викладання в ЗВО. Важливо зазначити, що в пропонуваннях рекомендаціях ключовим є міждисциплінарний підхід на засадах викладання таких навчальних дисциплін, як вступ до спеціальності, дидактика, теорія і методика виховання, загальна педагогіка, основи валеології, основи екології, основи природознавства, методики навчання освітніх галузей тощо [9].

Очікуваний результат викладання названого спецкурсу полягає в сприянні майбутнім учителям початкової школи в процесі їхньої професійної підготовки в набутті знань про сутність і зміст поняття «сталий розвиток»; ключових положень концепції сталого розвитку; показників сталого розвитку; визначальних факторів і напрямів діяльності для сталого розвитку; специфіки світової стратегії сталого розвитку в галузі освіти; мети, завдань й особливостей освіти для сталого розвитку як інноваційного напрямку в сучасній освіті України; особливостей педагогіки емпайерменту; концептуальних засад програми курсу уроків для сталого розвитку для учнів початкової школи «Моя щаслива планета»; характеристики дій, які обирають здобувачі початкової освіти; форм і методів навчальної та позакласної діяльності, у межах вивчення курсу; формуванню відповідних умінь і навичок.

Беззаперечною умовою організації успішного освітнього простору ЗВО на засадах сталого розвитку є використання нових педагогічних моделей, нової педагогічної культури і мислення, нових технологій і методів навчання. Зазначимо, що пошуки ефективної педагогічної теорії й практики освіти для сталого розвитку є складним процесом, оскільки моделі освіти для сталого розвитку потребують серйозної адаптації й трансформації в різних умовах. Освіта для сталого розвитку є синтезом кількох педагогічних ідей та технологій: педагогіки емпайерменту, методу проєктів, інтерактивного навчання, навчання через дію й досвід, розвитку критичного й дивергентного мислення, коучингу, тьюторингу тощо.

Необхідною умовою професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи на засадах сталого розвитку вважаємо використання таких принципів педагогіки емпайерменту (мотивації й натхнення до дії) з урахуванням специфіки майбутньої професійної діяльності: створення умов для формування в здобувачів вищої освіти впевненості у власних силах і можливостях, відповідальності за результати навчання; прийняття майбутнім фахівцем рішення щодо власного способу життя і його виконання; забезпечення психологічного комфорту під час занять

за допомогою спеціальних прийомів (за принципом вибору студентом тих кроків, які він хоче і може здійснити); створення умов для плекання в майбутніх педагогів ентузіазму й почуття задоволення від результатів групової та індивідуальної роботи; виконання дій і вироблення звичок, поведінки, зорієнтованих на сталий розвиток, що досягається завдяки постійному позитивному зворотному зв'язку [10].

Важливою умовою підготовки сучасних здобувачів вищої освіти є інтерактивність освітнього середовища. Поділяємо думку О. Висоцької про те, що підготовка майбутніх учителів початкової школи засобами інтерактивних форм і методів навчання є дієвим інструментарієм опанування теоретичних знань про сталий розвиток, осмислення власної діяльності на засадах сталого розвитку, виокремлення визначальних напрямів майбутньої професійної діяльності, виявлення загальних та особистих здобутків задля сталого розвитку суспільства [1]. Інтерактивна взаємодія учасників освітнього процесу в ЗВО відбувається в форматі інтерактивних лекцій, практичних, семінарських занять, соціально-психологічних та педагогічних тренінгів.

З-поміж методичних особливостей ОСР варто виокремити широке використання активних методів навчання та педагогіки партнерства: стимулювання пізнавальної діяльності студентів, обов'язкова їхня взаємодія між собою та з викладачем у процесі навчання, спонукання до активної розумової та практичної діяльності, реалізація суб'єкт-суб'єктного підходу та досягнення високого рівня навчальної мотивації.

Викладений матеріал дає змогу зробити такі **висновки**. Освіта для сталого розвитку є важливим напрямом підготовки здобувачів вищої педагогічної освіти, позаяк Концепція Нової української школи декларує принципи сталого розвитку. Підготовка майбутніх учителів початкової школи в названому напрямі передбачає прийняття цінностей сталого розвитку як особистісних якостей та визначає готовність майбутніх фахівців початкової освіти втілювати ідеї сталого розвитку в практиці роботи сучасної початкової школи. Ми визначили та обґрунтували умови організації освітнього процесу в ЗВО на засадах сталого розвитку, а саме: єдність формальної, неформальної та інформальної освіти; міжпредметний характер ОСР, використання інтерактивних технологій та принципів емпайермент-педагогіки в підготовці майбутніх учителів початкової школи.

Зауважимо, що виявлені ідеї є актуальними та значимими для сучасного освітнього простору на етапі реформування національної початкової освіти. Тому предметом подальшого вивчення є апробація визначених педагогічних умов в освітній простір ЗВО.

Список використаної літератури

1. Висоцька О. Є. Освіта для сталого розвитку: науково-методичний посібник. Дніпропетровськ: Роял Принт, 2011. 200 с.
2. Закон України «Про освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38–39, ст. 380). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page> (дата звернення: 27.08.2020)
3. Концепція Нової української школи. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/konczepczyia.pdf> (дата звернення: 27.08.2020)
4. Коренева І. М. Освіта для сталого розвитку: реалії України. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2018. Вип. 36. С. 17–24.
5. Коренева І. М., Мерзляк М. О. Цінності суспільства сталого розвитку як орієнтири виховання у ЗВО. *Природнична освіта і наука для сталого розвитку України: проблеми і перспективи*: зб. наук. матеріал. III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (Глухів, 10–11 жовтня 2019 року). Суми: Вінниченко М.Д., 2019. С. 67–71.
6. Левчук Н. В., Степанюк А. В. Підготовка майбутнього вчителя природничих дисциплін до діяльності в галузі екологічної науки на засадах сталого розвитку. *Наукові записки. Серія: Педагогіка*. 2010. № 1. С. 20–24.
7. Миськова Н. М. Підготовка майбутніх вихователів до реалізації завдань освіти для сталого розвитку. URL: <https://vseosvita.ua/library/pidgotovka-majbutnih-vihovateliv-do-realizacii-zavdan-osviti-dla-stalogo-rozvitku-158907.html> (дата звернення: 02.09.2020)

8. Підготовка вчителів до викладання питань сталого розвитку. Навчально-методичні матеріали для викладачів вищих педагогічних навчальних закладів та системи післядипломної педагогічної освіти: посібник / О. І. Пометун та ін. Київ : Педагогічна думка, 2015. 120 с.
9. Пометун О. І. Педагогічні засади освіти для сталого розвитку в Українській школі. *Український педагогічний журнал*. 2015. № 1. С. 171–182.
10. Пометун О. Що таке «емпауермент-педагогіка»? *Надихаємо на дії*. 2008. № 1(1). С. 10–12.
11. Січко І. О. Підготовка майбутнього вчителя до реалізації ідей освіти для сталого розвитку у початковій школі. *Витоки педагогічної майстерності* : зб. наук. праць. Полтава, 2017. Вип. 19. С.290–296.

References

1. Vysotska, O.Ye. (2011). *Osvita dlya staloho rozvytku: naukovo-metodychnyy posibnyk* [Education for sustainable development: a scientific and methodical manual]. AUTDOR-SHARK [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» (Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR), 2017. [Law of Ukraine «On Education»] URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page> [in Ukrainian].
3. Kontseptsiya Novoyi ukrayinskoyi shkoly [The concept of the New Ukrainian school] URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/konczepczia_tf_APA.pdf [in Ukrainian].
4. Koreneva, I.M. (2018). Osvita dlya staloho rozvytku: realiyi Ukrainy [Education for sustainable development: the realities of Ukraine]. *Bulletin of Hlukhiv National Pedagogical University named after Oleksandr Dovzhenko*. 36, 17–24. [in Ukrainian].
5. Koreneva, I.M., Merzlyak, M.O. (2019). Tsinnosti suspil'stva staloho rozvytku yak oriyentury vykhovannya u ZVO [Values of a society of sustainable development as guidelines for education in higher education]. In *Pryrodnycha osvita i nauka dlya staloho rozvytku Ukrainy: problemy i perspektyvy*. [Natural education and science for sustainable development of Ukraine: problems and prospects]: Proceedings of the All-Ukrainian scientific-practical conference with international participation (pp. 67–71). Vyd-vo Vinnichenko M.D. [in Ukrainian].
6. Levchuk, N.V., Stepanyuk, A.V. (2010). Pidhotovka maybutn'oho vchytelya pryrodnychkh dystsyplin do diyal'nosti v haluzi ekolohichnoyi nauky na zasadakh staloho rozvytku [Preparation of the future teacher of natural sciences for activity in the field of ecological science on the basis of sustainable development]. *Scientific notes. Series: Pedagogy*. 1, 20–24. [in Ukrainian].
7. Myskova, N.M. Pidhotovka maybutnikh vykhovateliv do realizatsiyi zavdan osvity dlya staloho rozvytku [Preparation of future educators for the implementation of educational tasks for sustainable development]. URL: https://vseosvita.ua/library/pidgotovka-majbutnih-vihovateliv-do-realizacii-zavdan-osviti-dla-stalogo-rozvitku-158907_tf_APA.pdf [in Ukrainian].
8. Pomետun, O. (Ed.). (2015). *Pidhotovka vchyteliv do vykladannya pytan' staloho rozvytku. Navchal'no-metodychni materialy dlya vykladachiv vyshchyykh pedahohichnykh navchal'nykh zakladiv ta systemy pislyadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity: posibnyk* [Training teachers to teach sustainable development. Educational and methodical materials for teachers of higher pedagogical educational institutions and the system of postgraduate pedagogical education: a guide]. Pedahohochna dumka. [in Ukrainian].
9. Pomետun, O.I. (2015). Pedahohichni zasady osvity dlya staloho rozvytku v Ukrainy's'kyi shkoli [Pedagogical principles of education for sustainable development in the Ukrainian school]. *Ukrainian pedagogical journal*. 1, 171–182. [in Ukrainian].
10. Pomետun, O.I. (2008). Shcho take «empauerment-pedahohika»? [What is «empowerment pedagogy»?]. *We inspire action*. 1(1), 10–12. [in Ukrainian].
11. Sichko, I.O. (2017). Pidhotovka maybutnoho vchytelya do realizatsiyi idey osvity dlya staloho rozvytku u pochatkoviyi shkoli [Preparing future teachers to implement educational ideas for sustainable development in primary school]. *Origins of pedagogical skill: a collection of scientific works*, 19, 290–296. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 17.09.2020 р.

Стаття прийнята до друку 23.09.2020 р.

Chaikovska Anna

Candidate of Biological Sciences, Ph.D., Associate Professor
Department of Pedagogy and Methodology of Primary and Preschool Education
Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University
Ternopil, Ukraine

PROFESSIONAL EDUCATION OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS ON THE BASIS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Abstract. The article outlines topical issues of improving the content of professional training of future primary school teachers on the basis of sustainable development. The purpose of this study is to outline ways to implement the ideas of sustainable development in the educational process of higher education institutions in general, in the training of students majoring in «Primary Education» in particular. The following theoretical methods provided the basis of scientific research: analysis of psychological and pedagogical, methodological and special literature, information sources on the issue; generalization, comparison, comprehension of information on the conditions of training future primary school teachers on the basis of sustainable development.

As a result of research conducted the organizational and pedagogical conditions of professional training of applicants for higher education on the basis of sustainable development were established. We believe that the training of primary school professionals is effective if a system of real education practices for sustainable development is created, which combines formal, non-formal and informal education.

It has been proved that the effective training of future primary school teachers on the basis of sustainable development within formal education should be interdisciplinary, as it is related to the global, comprehensiveness of sustainable development as a phenomenon.

It was found that the condition for the organization of a successful educational environment of the university on the basis of sustainable development is the use of new pedagogical models, new pedagogical culture and thinking, new technologies and teaching methods. Among them is the pedagogy of empowerment (motivation and inspiration for action). An important condition for the training of modern applicants for higher education is the interactivity of the educational environment.

It is established that education for sustainable development is an important area of training for higher pedagogical education, as the Concept of the New Ukrainian School declares the principles of sustainable development. The

training of future primary school teachers in this area involves the acceptance of the values of sustainable development as personal qualities and determines the willingness of future primary education professionals to implement the ideas of sustainable development in the practice of modern primary school.

Key words: professional training; sustainability; education for sustainable development; future primary school teachers; institution of higher education.

НАУКОВИЙ ВІСНИК УЖГОРОДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія

ПЕДАГОГІКА СОЦІАЛЬНА РОБОТА

Збірник наукових праць

Випуск 1 (46)
Частина I. Частина II

Комп'ютерна верстка

Тополянський С.І.

Статті подані в авторській редакції

Здано до набору 23.11.2020. Підписано до друку 29.11.2020.

Формат 60x84. Папір офс. Гарнітура Times New Roman.

Друк різогр. Ум. друк. арк. 25,5.

Наклад 300 прим. Замовлення №41

Віддруковано з готового оригінал-макета

Видавництво УжНУ «Говерла»

88000, м. Ужгород, вул. Капітульна, 18.

*Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців, виготівників,
і розповсюджувачів видавничої продукції*

Серія Зт №32 від 31 травня 2006 року